

Dĩ thân nhi giáo

Tác Giả: Đoàn Thanh Liêm

Thứ Hai, 08 Tháng 2 Năm 2010 13:15

Nhĩ tôi sinh trũ ng là mũ t làng quê thuũ c tũ nh Nam Đũ nh, trong vùng châu thũ sông Hũ ng thuũ c miũ n bũ c Viũ t nam.

Vĩ hũ nũ i cũng nhũ hũ ngoũ i đũ u ũ trong cũng mũ t làng, nũn bà con xa gũ n cũ a gia đĩnh chúng tôi luôn sũ ng gũ n gũ i gũ n bó bên nhau, trong mũ t khu vĩ c đũ c bao quanh bũ ng lũy tre xanh. Bũ n trũ con 7-8 tuũ i nhũ tôi mà nghũ ch ngũ m làm đũ u gũ trái phép, thì thũ ng bũ cô bác la rày đũ i khũ nhũ : Cháu không đũ c làm nhũ thũ , lũ n sau mà còn làm nhũ vĩ y nũ a, thì tao sũ đũ n mách cho bũ mũ cháu đũ y nhũ. Nghe vĩ y là lũ trũ chúng tôi đũ hũ hũ ng hũ n, vì nũ u mà cha mũ biũ t đũ c chuyũ n xũ ng bũ y đũ , thì thũ nào chúng tôi cũng bũ ũn đũn, chũ ng thũ tránh vào đũ đũ c.

Đũ a nào mà làm đũ u chi tũ hũ i quá, thì có thũ bũ mũ ng cho là “đũ mũ t đũ y”, hoũ c nũ ng nũ hũ n : “bũ mũ mà y không biũ t đũ y mà y à?” Trong gia đĩnh, thì anh chũ em chúng tôi luôn đũ c cha mũ nhũ c nhũ cho là : “Các con phũ i cũ gũ ng ũn ũ theo đũng khuôn phép cũ a mũ t gia đĩnh gia giáo. Dòng hũ nhà ta xũ a nay chũ a hũ bũ mang mũ t tiũ ng xũ u nào, thì các con phũ i hũ t sũ c gũ gũn đũ mà bũ o toàn đũ c cái danh thũ m, cái nũ n nũ p gia phong, gia đũ o cũ a nhà mình...”

Cha tôi là con trai trũ ng cũ a mũ t cũ đũ đũ y chũ nhũ, nũn ông luôn cũ gũ ng đũ giũ đũ c cái

Dĩ thân nhi giáo

Tác Giả: Đoàn Thanh Liêm

Thứ Hai, 08 Tháng 2 Năm 2010 13:15

phong thái c a m t v  tr ng t c, t c là gi  v ng đ c cái gi ng m i, cái căn b n c a truy n th ng do ti n nhân đ i. C  hay nói : “Gi y rách thì v n ph i gi  l y l ”, “Mình có th  nghèo túng, nh ng không th  l i là ng i h n h , đ e ti n, khi n thiên h  khinh r  ch e bai” ... Ông th ng không có nói nhiều, mà ông đ  cho m i r  r  khuyên nh  b n t i. Bà c  luôn d u d ng, ch  d n cho anh ch  em chúng t i chi tiết c  th  t ng việc m t. T i nh  r t r  dĩ u m  dĩ y là : các con phải tránh đ ng bao giờ mà “l i phép công b ng”, khi n làm thi t h i cho ng i khác. Đó là cái t i mà Chúa Trời dù có nhân lành đến đâu, Ngài cũng ch  tha t i cho ta “v  dĩ dĩ u ki n là ta phải đ n b i thi t h i cho ng i ta tr c đ ”.

Gia đình t i r t đông, t t c  có đ n 11 anh ch  em, mà ng i ch  c  l n h n chú em út đ n trên 20 tuổi. Ông bà c  th ng nh c m y anh ch  l n là : “Phải làm g ng t t cho các em noi theo”, “Anh ch  ph i yêu th ng b o b c cho l  em còn th  dĩ i “v.v... Các c  r n c p cho m y anh ch  l n cho thành n n n p, đ  r i các em nh  b n t i c  việc b c theo cái đ ng l i đ  đ c v ch s n ra đó. Đ ng nh  nhân gian th ng hay nói : “Đ u xuôi, đ i l t”, “S ng tr c đ  đầu, s ng sau đ  đó”.

V  qu  th t, cha mẹ chúng t i m t s m, lúc m y em nh  cu  t i còn th  u, ch a đ c học hành ra sao c . Nh ng nh  đ c m y anh ch  l n ra s c bao b c chăm sóc, nên các em cũng l n h i tr ng thành chúng ch c, không đ n n i b  thua thi t quá đ ng so với ai khác. Nói v n t t là anh ch  em chúng t i thật may m n, vì đ c th  à h ng m t s  r n luy n t t đ p, v ng ch i trong tình yêu th ng n ng  m cu  gia đình. V  chúng t i th t bi t  n cha m  v  dĩ u quý báu này, v  luôn nh c b o l n nhau là : m i ng i ph i c  g ng noi theo cái truy n th ng t t đ p cu  ông cha mình.

Sau này, khi l n khôn h n, thì t i đ c nghe bà con nh c cho biết v  cái ph ng th c giáo đ c mà có hi u quả nhất, nó bao hàm trong có 4 ch  th t xúc tích, ng n g n nh  sau : “Dĩ thân nhi giáo”. Tức là l y chính cái nhân cách, cái g ng th c t  s ng đ ng cu  mình ra, mà dĩ b o con em cu  mình, h n là ch  bi t dùng l i nói su ng mà khuyên b o t i chúng ph i th  này, th  n . V  bài viết này chính là đ  khai tri n cái đ ng l i giáo đ c th c ti n đ  đ c c  đ ng trong 4 ch  nói trên, mà ng i vi t dùng làm nhan đ  cho s  trình bày cu  mình.

Ngay chính ng i M  cũng v n th ng nói : “L i nói su ng thì r  ti n, chúng có giá trị gì c ” (the talk is cheap). C t y u là ph i có việc làm c  th , hành đ ng th c ti n đi kèm theo, thì l i nói đó m i rõ ràng có s c thuyết phục, l i cu n đ c ng i khác nghe theo mình. Nh  cách nay không lâu, t i có đ p nh c đ n bài th  trào ph ng cu  c  Tú M  trong nhóm T  L c Văn Đoàn có ý ch  trách học gi  Ph m Qu nh v  việc t  b  t  báo Nam Phong, đ  dĩ ra làm quan t i tri u đình Hu  vào h i thập niên 1930, khi n cho t  báo v n có danh tiếng này b  đ ng c , tr c s  luy n ti c cu  bao nhiêu đ c gi  đ  t ng  a thích m n m .

Dĩ thân nhi giáo

Tác Giả: Đoàn Thanh Liêm

Thứ Hai, 08 Tháng 2 Năm 2010 13:15

Bài th< có câu th< t đáng chú ý nh< sau : “ Vi< c làm, l< i nói trăm ph< n khác xa “. Bài tôi vi< t đó nh< m phê phán cái t< tr< ng cu< ng< i c< ng s< n chuyên môn “nói m< t đằng này, mà l< i làm m< t n< o khác”, nên ng< i dân không th< nào mà có th< gi< i mãi đ< c s< tin c< y n< i h< đ< c. Tình tr< ng này, dân mi< n Nam đã ch< ng ki< n rõ r< t sau năm 1975, khi k< chi< n th< ng áp đ< t ch< đ< c< ng s< n đ< c tài chuyên ch< đ< thay th< cho ch< đ< Vi< t nam C< ng hoà. Cho nên dân gian m< i phát bi< u r< t ng< n g< n, mà l< i r< t đ< t khoát là : “ Nói v< y, mà ch< ng ph< i v< y! “, “Nói không ph< i v< y, mà là v< y !” Dân mi< n Nam cũng còn hay nh< c v< i nhau: Cái ông T< ng th< ng Nguy< n Văn Thi< u ngày tr< c nói nhi< u câu không đúng, nh< ng ông < y l< i có m< t câu th< t chí lý, mà ch< sau này khi ng< i c< ng s< n n< m đ< c quy< n hành < c< mi< n Nam r< i, thì m< i ng< i m< i nghi< m ra đ< c. Nh< ng ti< c thay, lúc đó thì đã quá tr< m< t r< i. Câu nói < y nguyên văn đ< i khái nh< th< này : “ Đ< ng nghe nh< ng gì c< ng s< n nói, mà hãy nhìn k< xem nh< ng gì c< ng s< n làm”.

Tr< l< i v< i ch< tr< ng “ Dĩ thân nhi giáo” này, thì vào năm 2002, trong m< t bu< i h< i th< o t< i Vi< n Xây D< ng Hoà Bình Mùa H< thu< c Đ< i h< c Eastern Mennonite University trong ti< u bang Virginia, g< n th< đô Washington DC (SPI Summer Peacebuilding Institute), tôi đã có đ< p trình bày v< cái đ< ng l< i giáo đ< c th< c ti< n đó, mà có ng< i còn nói v< n t< t l< i ch< trong có 2 ch< “ Thân giáo”. Tôi ph< i c< t nghiã dài dòng h< n b< ng ti< ng Anh cho c< to< g< m toàn là ng< i M< và ng< i t< nhi< u n< c khác, đ< i khái nh< sau : “Education by means of your personal living examples, your own personality”. Và c< t< a đã t< ra r< t chú ý đ< n cái kinh nghi< m khôn ngoan đó, đ< c truy< n t< ng lâu đ< i t< i Á châu. Tôi còn đ< n gi< i thêm v< i các b< n này r< ng :” Ngay đ< i v< i l< u con cu< tôi, thì tôi cũng ít khi ph< i dùng l< i nói đ< nh< c nh< t< i chúng ph< i th< này, th< n< . Mà chính y< u là các cháu trong nhà th< y đ< c tôi say s< a mi< t mài làm vi< c (hard working), cũng nh< là s< ng m< t cu< c đ< i l< ng thi< n, đ< n gi< n, khiêm t< n. Đó m< i là cách th< c hi< u qu< nh< t, mà tôi đem áp đ< ng đ< h< ng đ< n, rèn luy< n cho l< u con cu< mình, ch< không ph< i ch< dùng l< i nói suông...”

Và c< trong các bài vi< t đ< i khái nh< bài này, thì tôi luôn c< tránh không s< đ< ng nh< ng ngôn t< ki< u cách, c< u k< , ho< c tr< ng di< n cái v< trí th< c uyên bác cu< mình, mà dân gian mi< mai g< i là “cái gi< ng đao to buá l< n”. Trái l< i, tôi ph< i bình tĩnh trình bày cái quan đ< m nh< n đ< nh cu< mình b< ng m< t l< i v< n nh< nhàng, hoà nhã kín đáo, đ< b< n đ< c tu< nghi xét đoán. Tôi luôn tâm đ< c v< i l< i nh< c nh< r< ng : “văn t< c là ng< i” (nh< trong câu ti< ng Pháp : le style, c'est l'homme), nên ph< i h< t s< c th< n tr< ng trong cách bày t< c< m tình và s< quý tr< ng chân th< t cu< mình đ< i v< i công chúng đ< c gi< i là đ< i t< ng trong s< ph< c v< cu< b< t k< ng< i c< m bút chân chính nào.

Nh< các c< ngày x< a v< n th< ng nói : “ Văn dĩ t< i đ< o”, t< c là dùng l< i văn đ< chuy< n t< i cái đ< o lý < đ< i. Nh< v< y, thì chính b< n thân ng< i vi< t văn cũng ph< i th< m nhu< n cái đ< o lý đó tr< c, r< i m< i có th< chuyên ch< đ< n cho đ< c gi< đ< c. Cũng nh< là trong tâm h< n mình ph< i có ng< n l< y yêu th< ng n< ng < m, thì m< i có th< chuy< n s< c nóng đó ra cho ng< i khác, nh< ng< i M< hay nói “ from heart to heart “ (dĩ tâm truy< n tâm).

Dĩ thân nhi giáo

Tác Giả: Đoàn Thanh Liêm

Thứ Hai, 08 Tháng 2 Năm 2010 13:15

Vì th⁰, tôi quan ni⁰ m⁰ ng ng⁰ i vi⁰ t v⁰ n, vi⁰ t báo không nh⁰ ng cung c⁰ p thông tin, ki⁰ n th⁰ c cho công chúng, mà còn tr⁰ i c⁰ cái t⁰ m lòng chân th⁰ t yêu th⁰ ng cu⁰ mình ra, đ⁰ mà g⁰ i g⁰ m l⁰ i tâm huy⁰ t cu⁰ mình đ⁰ n v⁰ i b⁰ n đ⁰ c. Ph⁰ i có c⁰ trí tu⁰ và tâm h⁰ n nh⁰ v⁰ y, thì ng⁰ i vi⁰ t m⁰ i hoàn thành đ⁰ c cái s⁰ m⁰ nh cao quý “v⁰ n đ⁰ t⁰ i đ⁰ o” v⁰ y./

□

California, Tháng Hai 2010 □